

Szpilczyński, Stanisław

"80 lat medycyny w Zakopanem", Roman Talewski, Wrocław 1957 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/1, 182-183

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wilhelm Prandtl, *Deutsche Chemiker in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts*. Verlag Chemie, 1956, s. 348.

Książka poświęcona jest postaciom 9 znakomych chemików niemieckich I połowy XIX w. Są to: J. N. Fuchs, F. von Kobelt, J. W. Döbereiner, J. Liebig, F. Wohler, Ch. F. Schönbein, E. Mitscherlich, M. Rose, G. Magnus.

Biografia każdego z uczonych zawiera ujęty chronologicznie opis jego życia i działalności, szerszy opis prac uporządkowany według poszczególnych zagadnień, a także krótką ogólną charakterystykę sylwetki. Duży nacisk położył autor na oddanie stosunków panujących w ówczesnym świecie chemii, a każdego z omawianych chemików pokazał na tle innych prac przede wszystkim Berzeliusa i jego szkoły. Obficie cytowane są wyjątki z korespondencji między chemikami, która zastępowała wówczas czasopisma naukowe w rozpowszechnianiu osiągnięć naukowych.

Z ważniejszych, a więc i szerzej opracowanych zagadnień, można wymienić prace w dziedzinie chemii organicznej i fizjologicznej prowadzone przez Liebiga i Wöhlera, teorie polaryzacji tlenu Schönbeina, zbadanie zjawiska izo- i polimorfizmu przez Mitscherlicha; a z prac o większym znaczeniu dla techniki: katalizatory platynowe (Döbereiner), substancje wybuchowe (Schönbein — nitroceluloza), ogniwa elektryczne (Wöhler, Schönbein) oraz liczne analizy minerałów wykonywane przez chemików obu szkół (paryskiej i sztokholmskiej).

Zamieszczony na końcu skorowidz podaje przy każdym nazwisku krótką notatkę o działalności danej osoby.

L. B.

Helmut Gernsheim, *The History of Photography (from the earliest use of camera obscura in the eleventh century up to 1914)*, Geoffrey Cumberge, Oxford University Press, London (New-York — Toronto) 1955, s. XXV + 395, rys. 359.

Historia fotografii Gernsheima, obejmująca okres od najwcześniejszego użycia ciemni optycznej w jedenastym wieku do roku 1914, jest bogato ilustrowana rysunkami i schematami oraz posiada pokaźny zbiór reprodukcji, pokazujący rozwój fotografii na przykładach zdjęć wykonanych w różnych latach. W tej obszernej pracy autor kreśli obraz rozwoju fotografii na przestrzeni kilku wieków oraz sylwetki ludzi, którzy ją udoskonalali. Zaciekawi ona amatorów, jest również cenną pozycją naukową, szczególnie dla historyka techniki lub kultury.

B. O.

Roman Talewski, *80 lat medycyny w Zakopanem*. „Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego“, seria B, nr 77, Wrocław 1957, s. 80.

Po słowie wstępnym dyrektora Muzeum Tatrzańskiego Juliusza Zborowskiego oraz autora, część pierwsza pracy obejmuje przegląd wiadomości dotyczących rozwoju Zakopanego: z jednej strony jako stacji klimatycznej, z drugiej zaś, jako ośrodka leczniczego dla chorych na gruźlicę. Rozwój Zakopanego to owoc wieloletniego trudu długiego szeregu lekarzy, spośród któ-

rych największą rolę bez wątpienia odegrał Tytus Chałubiński. Przypominając szereg niejednokrotnie już zapomnianych nazwisk, autor stara się nikogo z zaśluzonych nie pominąć.

Tekst ozdobiony został licznymi rycinami budynków sanatoryjnych, will, podobiznami dawniej żyjących lekarzy. Dołączenie również fotografii obecnie pracujących na tym polu nadało publikacji posmak propagandowy, co na pewno nie leżało w intencji autora. Część pierwszą kończy dodatkowy rozdział, w którym znajdujemy niejako podsumowanie treści, po czym umieszczona została literatura przedmiotu. Część drugą (bodajże najcenniejszą) stanowi zaopatrzone w objaśnienia wykaz prac lekarzy zakopiańskich za lata od 1873—1953.

Pomijając sposób jej przygotowania, publikacja jest bezwzględnie cennym informatorem dla tych, którzy w przyszłości chcieliby się zająć opracowaniem np. dziejów myśli lekarskiej w walce z gruźlicą lub udziału zakopiańskich lekarzy w rozwoju życia społeczności góralskiej, udziału w życiu artystycznym i literackim, wreszcie nawet medycyną ludową okolic Zakopanego. Za 18 lat uzdrowisko Zakopane będzie obchodzić swój 100-letni jubileusz. Trzeba wyrazić nadzieję, że do tego czasu z pewnością ujrzą światło dzienne nowe publikacje rozwijające i pogłębiające rzucone przez autora myśli.

St. Szp.

Johannes Steinmetzler, *Die Anthropogeographie Friedrich Ratzels und ihre ideengeschichtlichen Wurzeln*. Selbstverlag des Geographischen Instituts der Universität Bonn, 1956, s. 151.

Niniejsza praca Steinmetzlera jest pierwszą, obszerną monografią, poświęconą antropogeografii Fryderyka Ratzla. Zostało w niej postawione ambitne zadanie dokonania krytycznej analizy antropogeograficznej koncepcji, przy jednoczesnym przedstawieniu jej „historyczno-ideowego podłoża” (*geistesgeschichtlichen Hintergrundes*).

Praca podzielona została na dwie części. W pierwszej, zatytułowanej *Anthropogeographie Friedrich Ratzels* dokonana została analiza przedmiotu metody i zasadniczych kategorii ratzłowskiej geografii człowieka. W drugiej, pt. *Ideengeschichtliche Wurzeln der Anthropogeographie Friedrich Ratzels* omówione są wpływy, jakie wywarł na charakter antropogeografii: ewolucjonizm, teoria migracji, historiozofia Herdera, Ritter i jego szkoła, pozytywizm i psychologiczny paralelizm Fechnera.

Wszystkie wywody autor uzasadnia przy pomocy licznych i obficie stosowanych cytatów, dążąc do nadania ocenie własnej jak najbardziej obiektywnego charakteru.

J. Bb.

Nobel Prize Winners — edited by L. J. Ludovici, Arco Publishers Ltd., London, 1957, s. 226.

Książka *Zdobywcy Nagrody Nobla* pod redakcją Ludovici, stanowi wybór życiorysów laureatów Nobla, piór wybitnych specjalistów danych dziedzin. Książka składa się z dwóch części. Część pierwsza poświęcona jest literaturze i obejmuje nazwiska: Churchill, Eliot, Faulkner,